

SOSYAL HİZMETİN AFET YÖNETİMİNDEKİ ROLÜ: KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Sebahattin KOÇ*

Ayşe KAYAALP**

ÖZET

Bu makalede, sosyal hizmet uzmanlarının afet yönetimindeki önemi Kahramanmaraş Depremleri üzerinden incelenmiştir. Makalenin amacı, sosyal hizmet uzmanlarının afet yönetimindeki rolünü vurgulamaktır. Sosyal hizmet uzmanları afetzedelerin desteklenmesi, toplumun dayanıklılığının artırılması ve afet sonrası toparlanma sürecinin yönetilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Çalışmada nitel görüşme yöntemi olan yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada sosyal hizmet uzmanı olarak görev yapan ve yaşanan afet sonrası deprem bölgesine görev yapmaya giden 12 katılımcı ile yüz yüze görüşülmüştür. Verilerin analizinin ardından elde edilen bulgular doğrultusunda afetlerde sosyal hizmet uzmanının rolü, koordinasyon, afetlerde dayanıklılığı artırmada sosyal hizmet uzmanının rolü, psikososyal destek, hazırlık, çözümler açısından önemli yöntemler ve öneriler üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak, sosyal hizmet uzmanlarının, afetzedelerin duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamada rol aldığı ve toplumun afetlere karşı hazırlıklı olmasına yönelik bilinçlendirme faaliyetlerine katkı sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Uzmanları, Afet, Afet Yönetimi, Kahramanmaraş Depremleri.

THE ROLE OF SOCIAL SERVICES IN DISASTER MANAGEMENT: AN APPLICATION ON KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKES

ABSTRACT

In this article, the importance of social workers in disaster management is analyzed through Kahramanmaraş Earthquakes. The aim of the article is to emphasize the role of social workers in disaster management. Social workers have a critical role in supporting disaster victims, increasing the resilience of the society and managing the post-disaster recovery process. Structured interview technique, which is a qualitative interview method, was used in the study. Face-to-face interviews were conducted with 12 participants who worked as social workers and went to the earthquake region after the disaster. In line with the findings obtained after the analysis of the data, the role of social workers in disasters, coordination, the role of social workers in increasing resilience in disasters, psychosocial support, preparation, important methods and suggestions in terms of solutions were emphasized. As a result, it was seen that social workers play a role in meeting the emotional, psychological and social needs of disaster victims and contribute to awareness-raising activities to ensure that the society is prepared for disasters.

Keywords: Social Workers, Disaster, Disaster Management, Kahramanmaraş Earthquakes.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, skoç@beu.edu.tr,

** YL Öğrenci, Bitlis Eren Üniversitesi, shuaysekayaalp@gmail.com,

Koç, S., & Kayaalp, A. (2025). Sosyal Hizmetin Afet Yönetimindeki Rolü: Kahramanmaraş Depremleri Üzerine Bir Uygulama. *Bitlis Eren Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-14.

1. GİRİŞ

Dünya her zaman beklenmedik olaylarla ve krizlerle yüzleşmektedir. Doğal afetler, toplumsal çatışmalar, pandemiler ve diğer acil durumlar, toplumların dayanıklılığını sınanan, yaşamları derinden etkileyen; hızlı, koordineli müdahale gerektiren olaylardır (Tapan, 2023). Afetler genellikle birer kriz olarak kabul edilir ve bu durum, çok sayıda paydaşın dahil olduğu kapsamlı bir afet yönetimini gerektirmektedir (Kök, 2023). Afet yönetimi, herkesin yaşamını etkileyebilecek olaylarla başa çıkmak için oldukça önemlidir. Bu nedenle, sosyal hizmetin bu bağlamda oynadığı rolün anlaşılması ve iyileştirilmesi, toplumların dayanıklılığını artırma ve kriz sonrası toparlanmayı hızlandırma açısından hayati bir öneme sahiptir. Ancak sosyal hizmetin afet yönetimindeki rolü genellikle göz ardı edilmektedir (Artan ve Özkan, 2020). Bu makalede, sosyal hizmetin afet yönetimindeki kritik rolünü incelenmiş ve bu alandaki deneyimler ile uygulamalar detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Bu makale, psikososyal görüşmelerin sosyal hizmet alanında afet yönetimi uygulamasında kritik bir aracı olduğunu vurgulayarak, sosyal hizmet uzmanlarının görüşlerini almak ve bu görüşleri daha iyi hizmet sunmak, acil durumları yönetmek ve toplumların toparlanma süreçlerine rehberlik etmek için nasıl kullandığını incelemiştir. Bu çalışma, sosyal hizmetin afet ve kriz yönetimindeki rolünün anlaşılmasına ve bu alandaki uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemi olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, katılımcıların belirli bir konuda duygu ve düşüncelerini ifade etme etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2015). Çalışmada psikososyal destek hizmeti sağlamak amacıyla deprem bölgesinde görevlendirilen sosyal hizmet uzmanları ile görüşme yapılmıştır.

Görüşmede sosyal hizmet uzmanlarına;

- 1.Sosyal hizmet uzmanlarının afet ve kriz durumlarındaki rolünü nasıl tanımlarsınız?
  - 2.Sosyal hizmet uzmanları olarak, diğer yardım ekipleriyle nasıl koordine oluyorsunuz?
  - 3.Sosyal hizmet, toplumların afetlere karşı dayanıklılığını artırmada nasıl bir rol oynamaktadır?
  - 4.Afet sonrası psikososyal destek hizmetleri konusunda neler yapmaktasınız?
  - 5.Sosyal hizmet uzmanlarını afet ve kriz durumlarına hazırlamak adına neler yapılabilir?
  - 6.Toplumun ihtiyaçlarına uygun çözümler geliştirmek adına nasıl bir süreç izliyorsunuz?
- soruları sorulmuştur.

2. LİTERATÜR ÇALIŞMASI

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde Esra Kılıç Ceyhan (2023) yaptığı çalışmasında, insanların yaşadıkları panikle, en temel duygularından olan güvenlik duygularını kaybettikleri, kaygı seviyelerini yoğun bir şekilde yaşadıkları noktada sosyal hizmet uzmanlarının özverili çalışmalarının, belirsizlik içindeki bireylere bilgi sunmalarının, bireylerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet vermelerinin ve bireyleri kaynaklarla buluşturmalarının, afetin ilk etkilerini atlatmada ve kaygı seviyelerini aza indirmede kritik bir rol oynadığından sosyal hizmet uzmanlarının da bu noktada önemli bir hizmet sunduğundan bahsetmiştir.

Mohammad Reza Iravani (2005) yaptığı çalışmada dezavantajlı gruplara sosyal hizmet uzmanlarının müdahalesinden bahsetmekte ve bu müdahaleyi gerçekleştirirken sosyal hizmet uzmanlarının kullandığı rolleri açıklamaktadır. Taner Artan ve Aydın Özkan'ın (2020) çalışmalarında afeti tanımladıkları ve afetin dezavantajlı grupları daha çok etkilediklerini, dezavantajlı gruplara da sosyal hizmet uzmanlarının profesyonel çerçevede müdahale ettiği bilgisi

verilmiştir. Verdikleri bu bilgiler Iravanin çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Artan ve Özkan (2020) çalışmalarında sosyal hizmet müdahalelerinden bahsetmiş, afetlerde sosyal hizmet uzmanlarının rolünün önemine vurgu yapmış fakat bu rolün göz ardı edildiğini eklemiştir. Lena Dominelli (2015) çalışmasında sosyal hizmet uzmanlarının afet yönetimi sürecinde sağladıkları olumlu katkının kamuoyu tarafından görmezden gelindiğine değinmiştir. Bu düşünceye 2020 yılında Derrick Kranke ve ark. (2020) yaptığı çalışmada da bahsetmiş olup sosyal hizmet uzmanlarının afet yönetimindeki rolünün önemine çok değinilmediğinden bahsedilmektedir. Aynı çalışmada sosyal hizmet uzmanlarının danışanlarının isteklerini karşılamada etkin rol aldığından bahsedilmektedir. Dominelli (2015) ise sosyal hizmet uzmanlarının afet durumlarında bireyler için güç ve güçlendirme kuramına atıfta bulunarak sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıları güçlendirmesi gerektiğinden söz etmiştir. Sosyal hizmet uzmanları danışanlarının ihtiyaçlarını karşılarken multidisipliner yaklaşım sergilemektedir. Hakan Karaağaç (2023) çalışmasında, sosyal hizmet uzmanlarının afet yönetim sürecinde yani afet öncesi, afet sırası ve sonrasında sosyal hizmet uzmanlarının müdahalelerinden, müdahaleleri gerçekleştirirken müracaatçı kitlesini mikro, mezzo ve makro gruplara ayırdığından söz etmiştir. Ceyhan (2023)'ın da yaptığı çalışma Karaağaç'ın çalışmasını destekler nitelikte olup grupları mikro, mezo ve makro olarak ele almaktadır. Kadan ve Küçükali (2023) çalışmalarında psikososyal destek müdahalelerinde sosyal hizmet uzmanlarının önemine vurgu yapmışlardır. Reza Javadian (2007) çalışmasında, sosyal hizmet uzmanlarının deprem afetinde uygulanan müdahalelerinden bahsetmiş ve etkili sosyal hizmet müdahalesi için sosyal hizmet uzmanlarının becerilerinin önemine vurgu yapmıştır. Michael Zakour (1996) çalışmasında afet durumlarında sosyal hizmet uzmanlarının ekolojik yaklaşımı kullanarak müracaatçıların stresle başa çıkmalarında müracaatçıları desteklediğinden bahsetmiştir. Nurullah Yelboğa (2023) çalışmasında Kahramanmaraş depremlerinde çok fazla kayıp verildiğinden ve bu kayıplar neticesinde bireylerin psikolojik sarsıntı yaşadığından ve bu sarsıntıyı aza indirmede sosyal hizmet uzmanlarının yas danışmanlığı rolünün kullanılması gerektiğinden bahsetmektedir. Metin Gani Tapan (2023)'ın çalışması da Yelboğa'nın (2023) çalışmasında bahsettiği gibi sosyal hizmet uzmanlarının yas danışmanlığı rolünün önemine ve bu rolün yanında kriz yöneticisi rolünün önemine vurgu yapmaktadır. Merve Koç ve Sevda Yalçın (2023) çalışmalarında sosyal hizmet uzmanlarının krize müdahale çerçevesinde afetzedelere destek verildiğinden bahsetmiştir. Hak İnisyatifi Derneği'nin hazırlamış olduğu raporda (2023) temel ihtiyaçların yanında psiko-sosyal destek hizmetinin önemi vurgulanmıştır. Memduha Aydın (2023) çalışmasında psikososyal hizmetlerin güçlendirme çalışmalarını kapsadığını ve bu hizmetin ruh sağlığı profesyonelleri tarafından verildiğinden bahsetmektedir.

Afetler ve kriz durumları toplumlara uzun süreli yaralar açmaktadır. Bireylerin afete hazırlıksız yakalanması başta dezavantajlı grup olarak adlandırdığımız kadın, çocuk, yaşlı, engelli vb. olmak üzere toplumun tamamı üzerinde olumsuz etki bırakmaktadır. Afetlerin yol açtığı olumsuz etkilere ölüm, yaralanmalar ve bulaşıcı hastalıklar, ekonomik, sosyal ve davranışsal etkiler şeklinde örnek verebilmekteyiz. Doğal afetler sonrasında toplumsal düzenin bozulması, ekonomik ve güvenlik endişeleri, göç hareketlerini tetikleyebilmektedir. Bu yer değişiklikleri, bazen isteğe bağlı olarak gerçekleşebilirken, bazen de zorunlu göçlere yol açabilir bu durum afetin sosyal etkisine örnek olarak gösterilebilmektedir (Karabulut ve Bekler, 2019). Bu bağlamda, afete maruz kalan her birey davranışsal tepki vermektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının afetlerdeki rolü bu tepkileri anlayıp gerekli müdahaleler için planlar yapmaktır.

3. AFETLERDE SOSYAL HİZMET

Afetler bireyleri dezavantajlı duruma düşürdüğünden sosyal hizmet mesleği afetlerde de ortaya çıkmaktadır. Geçmişten günümüze, doğal veya insan kaynaklı afetler gibi çeşitli sebeplerle dezavantajlı ve savunmasız duruma düşmüş nüfusların ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla sosyal

hizmet, önemli bir sorumluluk üstlenmiştir (Artan ve Özkan,2020). Sosyal Hizmet, temel olarak insanların sosyal ihtiyaçlarını düzenleyip karşılamak ve onların yaşam koşullarını iyileştirmek amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, afet olaylarında aktif bir rol almak; etkilenen bireylere destek sağlama, acil ihtiyaçları karşılama ve toplumsal dayanışma ile yardımlaşma gibi görevleri üstlenmek, sosyal hizmet açısından doğru ve zorunlu bir çalışma alanını ifade etmektedir. (Özçelik, 2020).

“Toplumsal işleyiş düzenini bozan afetler sonrasında sosyal hizmetlere duyulan ihtiyaç artmaktadır. Afet sonrası hayat kurtarmaya yönelik müdahaleler ile hayatı sürdürmeye yönelik ihtiyaçların sağlanması ve normalleşme sürecinin gereklerini yerine getirmek sosyal hizmetin başta gelen işlevlerini oluşturmaktadır” (Tuncay, 2004).

4. SOSYAL HİZMET UZMANLARININ AFETLERDEKİ ROLLERİ

Sosyal hizmet, dezavantajlı bireylerin refahını artırmayı, sorunlarını çözmeyi ve ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan multidisipliner meslek alanıdır. Sosyal hizmet uzmanları bireylere afetlerle ilgili eğitim vererek bireyleri afet öncesi afete hazırlamaktadır. Afet sırasında ise bireyin en temel ihtiyaçlarını gidermede rol oynamaktadır. Afet sırasında sosyal hizmet, krize müdahale, güçlendirme ve sistem kuramları temelinde toplumun toparlanmasına ve dayanıklılığının artırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu kuramlarla bireyin baş etme potansiyelini artırmayı hedeflemektedir. Bireylere ekonomik, psikolojik destek vererek bireyleri yaşadıkları kriz durumunun etkilerini azaltmaya çalışmaktadırlar. Refakatsiz çocuklara gerekli müdahaleyi yaparak süreci yönetmektedirler. Sosyal hizmet uzmanları, bireylere kriz durumunda yardım ederken arabuluculuk rolünü kullanmakta makro kaynaklara erişimlerini sağlamada köprü görevini üstlenmektedir. Afet sonrasında ise sosyal hizmet uzmanları, afet etkilerini en aza indirmede görev almaktadırlar. Afet sonrası bireylere kesintisiz psikososyal destek vermekte ve bireyin ekonomik durumuna göre süreli veya geçici SED hizmeti sunmaktadırlar. Bunu yaparken eğitici ve bilgilendirici çalışmalar yürütmektedirler (Artan ve Özkan, 2020).

Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçılar ile iş birliği içinde olan ve toplum kaynaklarına erişebilme yeteneğine sahip olan profesyonellerdir. Bütüncül bakış açısı bağlamında, sosyal hizmet uzmanlarının afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında etkili bir şekilde rollerini üstlenebildikleri ifade edilebilmektedir. Uzmanlar, bireyler ve kaynak sistemleri arasında bağlantılar kurarak ve çeşitli kaynak sistemlerini birbirine entegre ederek bireylerin kaynaklara ve hizmetlere daha iyi erişim sağlama amacıyla çalışmaktadırlar. Bunu yaparken sağlayıcı rolünü kullanmaktadırlar. Sosyal hizmet uzmanlarının afet durumlarında üstlendikleri rol ve işlevleri göz önüne alındığında, sosyal hizmet mesleğinin hem uygulama bilgisini hem de kuramsal bilgiyi bir arada benimseyerek bütüncül bir yaklaşımı benimsediği görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanları,afet öncesinde bireylerde afet bilinci oluşturmak için eğitim verirken eğitici rolünü, politikaların yeterli olup olmadığını belirlerken de analist rolünü kullanmaktadırlar. Afet sırasında; afetzedelerle iletişimi kolaylaştırmak için kolaylaştırıcı rolünü, problemi belirleyip bu problem yönelik çözüm üretmek için başlatıcı rolünü kullanmaktadırlar. Afet sonrasında; afetzedelerin kayıtlarını tutmak için koordinatör rolünü, finansal kaynak sağlayıp bu finansal kaynağı toplum için kullanırken yönetici ve arabulucu rollerini, bireylerin eşit muameleyi görmeleri için çaba harcarken de savunucu rolünü kullanmaktadırlar (Zastrow ve Krist-Ashman,2014;88-91). Sosyal hizmet uzmanları, afet durumlarında toplum ihtiyaçlarına ve krizlere nasıl müdahale edeceklerini belirlemek için farklı sosyal hizmet kuramlarını kullanabilirler. Afet ve kriz durumlarında en çok kriz yönetimi ve güçler perspektifi kuramları kullanılmaktadır. Güçler perspektifi kuramı müracaatçının probleminden çok baş etme potansiyeline odaklanmaktadır. Müracaatçının sorunlarının hafiflemesi için kullanılan psikolojik bir yaklaşım olan bireysel davranışçı terapi de kullanılan kuramlar arasında

gösterilebilir. Müracaatçının sahip olduğu gücü artırmak ve müracaatçının problem hakkında farkındalık kazanması için çözüm odaklı yaklaşım kullanılmaktadır. Birincil sorunları gidermede kullanılan kuram ise görev merkezli yaklaşımdır. Afet durumlarında belirli bir gruba hizmet verildiğinden toplumla çalışma kuramı kullanılmaktadır. Afet sonrasında ise karşılıklı yardımı güçlendirmek ve bireylerin yaşadığı duruma benzer durum yaşayan diğer bireyleri bir araya getirip sorunlarını çözmeye çalışırken de grup çalışmasını kullanmaktadırlar (Teater,2015). Bu seçim, afet türü, toplumun özellikleri ve acil ihtiyaçlara dayalı olarak yapılmaktadır.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma, sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde inceleyip anlamayı hedefleyen ve teori oluşturmaya odaklanan bir anlayıştır (Yıldırım, 1999). Fenomenoloji, aynı fenomeni deneyimlemiş bir grup bireyin bu deneyimlere dair ifadelerinin kapsamlı bir şekilde araştırılmasına odaklanan bir metodolojidir (Yalçın, 2022). Çalışmanın nitel olarak seçilmesinin nedeni Kahramanmaraş depremleri gibi afet durumlarında sosyal hizmetin etkili bir şekilde uygulanması için nitel araştırmaların önemli olmasıdır. Çünkü bu tür araştırmalar derinlikli bir anlayış sağlamakta, bağlamı anlamamıza yardımcı olmakta ve hassas konuları ele almaktadır. Bu yüzden sosyal hizmet uzmanlarının görüşü oldukça değerlidir. Bu da sosyal hizmetin afet yönetimindeki rolünü güçlendirir ve daha etkili bir hizmet sunumunu sağlamaktadır.

5.2. Katılımcılar

Bu araştırmanın çalışma grubunu sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Görüşme için 52 sosyal hizmet uzmanına ulaşıp görüşmeyi kabul eden 12 sosyal hizmet uzmanı ile çalışma tamamlanmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarına kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılarak görüşme süreci başlatılmıştır. Ulaşılan sosyal hizmet uzmanlarına başka bir sosyal hizmet uzmanına nasıl ulaşılabileceği ile ilgili önerileri alınmıştır. Verilerin doygunluğa ulaştığı saptandığında görüşmeler sonlandırılmıştır. Örnekleme dahil etme kriteri Kahramanmaraş depreminin yıkıcı etkilerinden dolayı deprem bölgelerine psikososyal destek hizmeti sağlamak için görevlendirilen sosyal hizmet uzmanı olmalarıdır. Çalışmanın örneklem grubu meslek olarak sadece sosyal hizmet uzmanları olarak sınırlandırılmaktadır. Çalışmada sosyal hizmetin afet ve kriz yönetimindeki uygulamalarına nitel araştırma yöntemi olan görüşme örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Katılımcılar, çalışmanın başarısı için önemli unsur oluşturmaktadır. Katılımcıların verdiği bilgiler araştırmanın başarısını ve güvenini etkilemekte olup araştırmanın geçerliliğini de etkilemektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarına birebir ulaşıp yüz yüze görüşme sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme yöntemi, bireylerin belirli bir konu veya durum hakkındaki duygu ve düşüncelerinin anlaşılması için duygu ve düşünce analizi etkinliğini ifade etmektedir (Dömbekçi ve Erişen, 2022). Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarına Kahramanmaraş merkezli depremin etkilerinin görüldüğü ve psikososyal destek hizmeti için gittikleri illerden birini düşünerek cevap vermeleri istenmiştir. Katılımcıların 7'sinin kadın 5'inin erkek olduğu bilinmektedir.

5.3. Veri Oluşturma Süreci

Çalışmadaki veriler çalışma için oluşturulan sorularla toplanmıştır. Çalışmada sosyodemografik sorular kullanılmadan sosyal hizmet uzmanlarının ilgili konudaki görüşü ve çalışmadaki sorular sorulmuştur. Veriler yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşmelerde, katılımcıya yöneltilen soruların standartlaştırılmış bir şekilde ve belirli bir düzende sıralanması esastır. Bu tür görüşmelerde, sorular genellikle cevap kategorileri oluşturulmuş ve esnekliğe yer verilmemektedir (Dömbekçi ve Erişen,2022). Bu sebeple

yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formundaki soruların oluşturulması için literatür taranmış olup var olan çalışmalardan yola çıkılarak bu çalışma için özel sorular hazırlanmıştır. Oluşturulan 6 soru bir akademisyen ve iki sosyal hizmet uzmanının görüşüne sunulmuş ve deprem bölgesine gitmiş bir katılımcı ile deneme görüşme yapılarak düzenlemeler yapılmış ve form son halini almıştır.

Veri toplama sürecince yapılan görüşmeler 2024 Mayıs ve Haziran ayları arasında katılımcılara ulaşılarak belirlenen gün ve saatte ortalama 20-25 dakikada tamamlanmıştır. Görüşmeler toplamda 234 dakika sürmüştür. Katılımcıların yoğunluğundan dolayı kimi katılımcılar sorulara tek cümlelik kısa yanıtlar vermiştir. Yüz yüze görüşmeyi kabul eden katılımcılardan imzalı onam alınmıştır. Görüşmeler sırasında verilen cevaplar not edilmiş olup görüşme sonrasında not edilen kayıtlar düzenlenmiştir. Düzenleme sonucunda 11 sayfalık metin ortaya çıkmıştır.

Makaledeki sorular ilgili literatür incelenerek makale oluşturulduktan sonra çalışmanın amacına yönelik hazırlanlanmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarına 6 soru sorulmuştur.

5.4. Verilerin Analizi

Görüşme sonucunda derlenen notlar araştırmacı tarafından okunmuş olup katılımcıların yanıtlarının gizli kalması için katılımcılara K1-K12 şeklinde kodlar verilmiştir (Kırlıoğlu ve Keskin, 2023). Ortaya çıkan metinler betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu yaklaşıma göre, toplanan veriler önceden belirlenmiş kavramsal  er evesler veya temalar doğrultusunda özetlenir ve yorumlanır (Sözbilir, 2009).

Yapılan analiz sonucunda elde edilen temalar řu şekilde oluşturulmuştur: (1) Afetlerde Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü, (2) Koordinasyon, (3) Afetlerde Dayanıklılığı Artırmada Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü, (4) Psikososyal Destek, (5) Hazırlık, (6)   z mler.

5.5. Bulgular ve Tartışma

Görüşmeler Sosyal Yardımlaşma Derneği'nden 1, hastaneden 2, Sosyal Hizmet Merkezinden 6, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden 3 sosyal hizmet uzmanının katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler.

Katılımcı	Kurumu	Görevlendirildiği Afet şehri	Cinsiyet
K1	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	Hatay	Kadın
K2	Hastane	Adıyaman	Erkek
K3	Hastane	Adıyaman	Erkek
K4	Sosyal Hizmet Merkezi	Hatay	Kadın
K5	Sosyal Hizmet Merkezi	Hatay	Kadın
K6	Sosyal Hizmet Merkezi	Osmaniye	Erkek
K7	Sosyal Hizmet Merkezi	Osmaniye	Erkek
K8	Sosyal Hizmet Merkezi	Malatya	Kadın
K9	Sosyal Hizmet Merkezi	Malatya	Kadın
K10	Aile ve SH İl Müdürlüğü	Osmaniye	Erkek

K11	Aile ve SH İl Müdürlüğü	Malatya	Kadın
K12	Aile ve SH İl Müdürlüğü	Malatya	Kadın

Afetlerde sosyal hizmet uzmanının rolü, koordinasyon, afetlerde dayanıklılığı artırmada sosyal hizmet uzmanının rolü, psikososyal destek, hazırlık, çözümler temaları aşağıda yer almaktadır.

5.5.1. Afetlerde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rolü

Katılımcılar afetlerde sosyal hizmet uzmanının rolü temasında genel olarak aynı rollerden bahsetmektedirler. Bunlar arasında afet sonrası bireylerde oluşan psikolojik etkileri azaltmada psikososyal destek hizmetinin sağlanması rolünden, oluşabilecek kaynak sıkıntılarından dolayı risklerin tespit edilmesindeki rollerinden, var olan kaynakların dağıtımının koordinatör rolü ile üstlendiklerinden, afet anında krize müdahale rolünden, ihtiyaç tespiti ve kaynaklara ulaşmada arabulucu ve işbirliği rollerinden söz etmektedirler.

K2: “Afet sonrası ilk zamanlar için afetten etkilenen kişilere psikolojik İlk yardımda bulunma, ihtiyaç tespiti ve doğru kaynaklara ulaşım konusunda yardımcı olma gibi rollerimiz bulunmakta daha çok ihtiyaç tespiti ve kaynaklarla kişiler kurumlar arasında arabulucu olma gibi rollerimiz var”

Bulgular afet sonrası acil yardımın ve koordinasyonun gerekliliğini vurgulamaktadır. Yardım görevlilerinin, afet mağdurlarının duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını anlamak ve onlara uygun destek sağlamak amacıyla aktif bir rol üstlendiği görülmektedir.

Kahramanmaraş depremlerinin etkisi büyük olduğundan var olan kaynakların dikkatli dağıtılması hususunda katılımcıların zorluk çektiği ve bu noktada diğer ruh sağlığı uzmanlarından yardım aldığı söylenebilir. Sosyal hizmet uzmanlarının ve diğer yardım ekiplerinin, afet sonrası ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi ve yardımın ulaştırılması konusunda etkili bir rol oynadığı görülmektedir.

K8: “Sosyal hizmet uzmanının rolünü koordinatör olarak tanımlarız. Depremden sonraki süreçte sosyal hizmet uzmanları kurum ve kuruluşların isteği üzerine ihtiyaç sahiplerinin tespit edilmesinde büyük rol oynamıştır. Depremzedelerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla ekipler oluşturulmuş olup her mahalleye ekipler gönderilmiştir. Birinci ekip (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimci vb.) ihtiyaç sahipleri tespit etmekle görevlendirilmiş olup ikinci ekibe aile ve sosyal çevrede yaşanan afet durumundan kaynaklı eksiklikleri tespit ederek WhatsApp grupları üzerinden ikinci ekibe liste gönderilmiş, ikinci ekip de tespit edilen eksiklikleri ihtiyaç sahiplerinin hanesine ulaştırmıştır.”

5.5.2. Koordinasyon

Bu temada kimi sosyal çalışmacılar aile bakanlığının koordinesi sonucu görevlendirildiğini söylese de kimi sosyal çalışmacılar kendi aralarında ve sosyal medya aracılığı ile koordine olduklarını belirtmişlerdir.

K6: “Sosyal çalışmacılar olarak deprem bölgesinde Aile Bakanlığı bünyesinde görevlendirildiğimiz için birçok konuda gerekli organizasyon ve koordinasyon bakanlığımızca büyük ölçüde planlanmış oluyor. Bu sebeple gerek kendi bakanlığımız bünyesinde görevlendirilen meslek elemanları ile gerekse farklı kurum veya kuruluşların sahadaki sorumluları ile uyumlu bir şekilde çalışılmasına olanak sağlanıyor. Aile bakanlığı personellerinin yanında AFAD, Sağlık Bakanlığı, İç İşleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, ve çeşitli

STK'lerin sahadaki yetkililerinin görev ve sorumlulukları konusunda yeterli donanıma sahipseniz ve kendi görev tanımınızı söz konusu yetkililere yeterli ölçüde aktarabilmişseniz kendileri ile iş birliği içinde çalışılması daha mümkün gelebilmektedir.”

Rollerine hakim olan meslek elemanlarının sahada çalışmasının daha olanaklı olduğundan bahsedilmiştir.

K1: *“Diğer yardım ekiplerinin koordinatörü ya da yetkili kişisiyle iletişime geçerek, kendi alanımızdan bağımsız bir taleple dahi, vatandaşı yetkili kişiye yönlendirerek, ara sıra toplantılar yapıp herkesin üzerine düşen görev ve sorumlulukları konuşup yerine getirilmesini sağlamaya çalışıyoruz.”*

K4: *“Bu konuda sosyal medya ve kişisel iletişim kanalları faydalı olmaktadır. Sosyal medya ulusal ve uluslararası iletişimde fayda sağlarken kişisel bağlantıları kullanmak yerelde daha hızlı sonuçlar almak konusunda daha etkili. Afet bölgesinde görev yaparken çadır ziyaretlerinde çadırlarda yaşayan kişilerin ihtiyaçlarını tespit edip; sağlık, giyim, gıda gibi ihtiyaçlarını ilgili ekiplere bildirerek eksikliklerin ekip çalışması ile daha kısa zamanda giderilmesini sağlayabiliyordum. Ekiplerin yetersiz geldiği ya da ihtiyacı karşılamakta zorlandığı konularda ise bildiğimiz, tanıdığımız kişilerden gayri resmi yardımları da kabul etmek durumunda kaldık.”*

Afet yönetiminde koordinasyonun resmi olduğu gibi gayriresmi olduğu durumlar da vardır. Bu afetin büyüklüğü ve kaynakların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

5.5.3. Afetlerde Dayanıklılığı Artırmada Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü

Sosyal hizmet uzmanları psikososyal destek ve psikolojik ilk yardım ile bireylerin dayanıklılığını artırmada rol oynamışlardır.

K1: *“Afetlere psikolojik anlamda pek hazırlıklı olmanın mümkünü yok gibi ancak, depremin henüz 3. gününden itibaren sahada çalışan bir birey olarak, vatandaşın ilk anlardan sosyal çalışmacı ve psikologları yanlarında görmek yalnız olmadıklarını hissettirdi, şunu söyleyebilirim çok büyük bir yıkım evet ama elimizden geldiği kadar insanların yanında olmaya çalıştık ve insanların da bunu aynı şekilde hissettiğini düşünüyorum. Olası bir afette yalnız hissetmeyeceklerini tahmin ettiklerini düşünüyorum.”*

İyileştirme sürecinin afetin üçüncü gününde olduğunu ve bu konuda bakanlıkların hızlı davrandığı süreci ruh sağlığı uzmanlarıyla yürüttüğünden söz edilmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının sadece afet anı ve sonrasında değil afet öncesinde de dayanıklılığı artırmada rolü bulunmaktadır. Afet anı ve sonrasında ise psikososyal desteğin dayanıklılığı artırdığı düşünülmektedir. Bu çalışmalar, afetten etkilenen insanların psikolojik iyilik hallerini destekleyerek toplumsal dayanıklılığı artırmaya yöneliktir.

K3: *“Afet öncesi, sırası ve afet sonrası olarak sosyal hizmet uzmanları görev almaktadır. Afet öncesi farkındalık çalışmalarında bulunur. Afet sırası psikolojik ilk yardım, vaka yönetimi, psikoeğitim, kurumlar arası iş birliği sağlamada afet sonrası da bireylerin grupların psikolojik sosyal ve ekonomik hizmetler ile buluşturur.”*

K8: *“Psikolojik dayanıklılığa destek veya temel ihtiyaçların karşılanmasında büyük rol oynar. Depremzedeler ile yapılan görüşmede, kişilere ve çevresindekilere psiko-sosyal destek hizmeti verilmiştir. Kalacak yeri olmayan vatandaşları tespit edilerek çadırlara yerleştirilmiş olup kişilere psiko-sosyal destek ekibi görüşme sağlamıştır.”*

5.5.4. Psikososyal Destek

Psikososyal destek, afetten etkilenen insanların psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir.

K7: “Afet sonrası toparlanma sürecinde zarar gören insanların ihtiyaçlarını belirlemek ve ihtiyaçlarını karşılanmasını sağlamak onları psikososyal yönünden desteklemek yeniden yapılan ve afet sonrası hayata uyum sağlama sürecinde katkıda bulunmak adına çalışmalar yapılmaktadır. Deprem bölgelerinde görevlendirilen ve daha çok çadırlarda kalan ailelerinin yanında kurulan psikososyal destek çadırlarıyla depremden etkilenen çocukların yaşayabileceği travmaları en aza indirmek aracılığıyla çeşitli oyunlar, etkinlikler düzenlenmektedir. Yetişkin bireylere yönelik görüşmeler yapılarak yaşanan travmayı en aza indirmeye yönelik rehberlik yapılmaktadır.”

Psikososyal destek çocuklara çadırlarda oyunlar ve etkinliklerde sağlanmaktadır. Bununla birlikte afetten etkilenen yetişkin bireyler için de bireysel görüşmeler yapıp yetişkinlere yönelik de psikososyal destek hizmeti verildiğinden söz edilmiştir. Travma sonrası iyileşme sürecine katkıda bulunmaktadır.

K9: “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak deprem bölgelerinde psikososyal destek ofisleri kurulmuş görevlendirilen meslek elemanları olarak depremzedelerde bireysel görüşmeler ve hane ziyaretleri yaptık. Hane ziyaretleri sonucunda kişilerin çeşitli sosyal hizmet modellerinden yararlandırılması için yönlendirmeler yapılmıştır.”

Bu yönlendirmeler, depremzedelerin ihtiyaç duydukları hizmetlere erişimlerini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, depremzedelerin psikososyal ihtiyaçlarını karşılamak ve desteklemek için aktif bir rol üstlenmiştir. Bu çalışmalar, depremzedelerin yaşadıkları travmayı atlatmalarına ve yeniden topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

5.5.5. Hazırlık

Sosyal hizmet uzmanlarının afet ve kriz durumlarına nasıl hazırlanmaları gerektiği konusunda görüşleri alınmıştır. Bunun sonucunda

K6: “Bu konuda sosyal çalışmacılara gerekli teorik ve pratik bilgiler verilerek mesleki tecrübeleri artırılabilir.”

K1: “Kriz yönetimi vs hakkında hem sahadaki insanların deneyimlerinin paylaşıldığı, hem akut dönemde yapılması gerekenler vs konularında zorunlu eğitimler verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki tecrübelerini geliştirmek adına çalışma yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının ikincil travmaya maruz kalmadan sahada çalışmasına devam etmesi için gerekli eğitimlerin AFAD tarafından verilmesi ve depremin ilk anlarında ne yapılması gerektiğine dair eğitimlerin verilmesi sosyal hizmet uzmanları tarafından ifade edilmiştir.

5.5.6. Çözümler

Toplumun ihtiyacına yönelik çözüm üretmek daha sonra yaşanacak afetlerin yönetimini hızlandıracaktır. Bu çözümler süreklilik arz etmektedir.

K7: “Toplumun ihtiyaçlarına uygun çözümleri geliştirmek adına özellikle sosyal hizmet alanında hane bazlı çalışmalar yapılmaktadır. Bakanlığın belirlediği meslek elemanlarıyla her yıl kendi sınırları içinde bulunan bütün haneleri ziyaret ederek ihtiyaç tespit çalışmaları yapmakta ve

hanenin ihtiyaçlarını en uygun sosyal hizmet modeli hangisi ise bunu bir an önce devreye koymak adına çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca diğer kurum ve kuruluşlarla da işbirliği içerisinde bulunarak hane halkına ihtiyaçlarına yönelik diğer kurumların aracı görevi üstlenerek çözümler sağlamaya çalışılmaktadır.”

Sosyal hizmet alanında hane bazlı çalışmaların ihtiyaç odaklı ve işbirlikçi bir yaklaşımla yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

K5: “Sosyal hizmet uzmanları toplumun ihtiyaçlarını belirlemek için etkileşimli bir süreç izler sürekli iletişim halinde olur ihtiyaç analizleri yapar toplumsal dayanışmaya güçlendirecek çözümler geliştirir.”

Sosyal hizmet uzmanlarının toplumun ihtiyaçlarına duyarlı bir yaklaşımla çalıştığı ve toplumsal dayanışmayı artırmak için çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirdiğini göstermektedir.

K8: “Tüm kurum ve kuruluşlara, vatandaşlara çeşitli konularda eğilimler düzenleniyor. Hane ziyaretleri gerçekleştiriliyor, sahaya çıkılarak ihtiyaç tespiti yapılıyor, ücretsiz bir şekilde psiko-sosyal destek hizmeti sunuluyor.”

Kurumların sosyal sorumluluk bilinciyle hareket ederek vatandaşların ihtiyaçlarını belirleyip destek sağlama çabaları ön plandadır. Bu durum, toplumun refahı ve ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan aktif çalışmaları yansıtmaktadır.

K4: “Afet döneminde yapmış olduğumuz faaliyetler sonucunda alandaki eksikliklerin tespiti ve sunulan hizmetlerin geliştirilmesi için ilgili mercülere sunmak üzere rapor gönderildi. İçinde bulunduğumuz toplumda da afetlere yönelik farkındalık ve hazırlık noktasında bilgiler vermeye çalıştık.”

Afet yönetimi ve toplumun afetlere hazırlıklılığı üzerine yapılan çalışmaların sonuçlarını ve toplumun bilinçlendirilmesi çabalarını yansıtmaktadır.

K6: “Her fırsatta bilgi, tecrübe ve deneyimlerimi artırmaya çalışarak mesleki yeterliliğimi ideal bir seviyeye taşımaya gayret ediyorum. Çünkü sağlıklı toplumları sağlıklı bireylerin oluşturduğuna inanıyorum. Zira sağlıklı bir toplum kendi ihtiyaçlarını kendisi tespit ve temin edebilir. Bu nedenle en başta bir birey olarak kendi üzerime düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye çalışıyorum. Herkesin de bu bakış açısıyla bir toplum bilinci geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu minvalde hareket ediyorum.”

Kişinin mesleki gelişimine ve bilgi birikimine verdiği önem vurgulanmaktadır. Katılımcının kendi gelişimiyle birlikte topluma olan katkılarını da içeren bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir.

6. SONUÇ

Kahramanmaraş Depremleri'ne odaklanan bu çalışmada sosyal hizmetin afet yönetimindeki kritik rolü üzerinde durulmuştur. Depremlerin neden olduğu acil durumlarda sosyal hizmet uzmanlarının ve kurumlarının rolü, toplumun dayanıklılığını artırmada ve afet sonrası toparlanma sürecinde önemli bir unsur olarak vurgulanmıştır. Kahramanmaraş depremlerinde sosyal hizmetin katkıları ve uygulamaları incelenmiş ve bu süreçte ortaya çıkan zorluklar ele alınmıştır.

Sosyal hizmet uzmanları afetlerde çeşitli roller üstlenmektedir. Sosyal hizmet uzmanları tarafından afet yönetiminde en çok psikososyal destek hizmeti verilmiştir. Rollerini iyi bilen sosyal hizmet uzmanlarının bu süreci daha rahat atlattıkları yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir.

Yaşanan afetin büyüklüğünden dolayı uygulamada eksiklikler olmuş ve mesleki dayanışma ile bu eksiklikler en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Sosyal hizmet uzmanları Kahramanmaraş depremlerinde afet yönetiminde sahada aktif rol almışlar ve yaşanan kaygıyı en aza indirmeye çalışmışlardır. Psikososyal destek hizmetinin yanında arabulucu rolleriyle afetzedeler ve kaynaklar arasında köprü görevi görüp müracaatçıların hizmetlerden yararlanmalarını sağlamışlardır.

Bu makale, afet yönetimi sürecinde sosyal hizmetin etkinliğini ve önemini vurgulamıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının, afetzedelerin duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamada rol aldığı ve toplumun afetlere karşı hazırlıklı olmasına yönelik bilinçlendirme faaliyetlerine katkı sağladığı görülmüştür. Ancak, afetlerle başa çıkma sürecindeki eksikliklerin ve ihtiyaçların daha etkin bir şekilde tespit edilmesi ve bu doğrultuda daha kapsamlı destek mekanizmalarının oluşturulması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Sonuç olarak, sosyal hizmetin afet yönetimindeki rolü, afetzedelerin desteklenmesi, toplumun dayanıklılığının artırılması ve afet sonrası toparlanma sürecinin yönetilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışma, sosyal hizmetin afet yönetimindeki katkılarını vurgulayarak, gelecekteki afetlere daha etkin bir şekilde hazırlanma ve müdahale süreçlerini iyileştirmeye yönelik bir rehber olarak hizmet edeceği düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Çift Taraflı Kör Hakemlik.

ıkar atışması: Yazarlar çıkar atışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Yazar Katkısı: Yazarlar bu çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Bu çalışmanın etik kurul onayı Bitlis Eren Üniversitesi Rektörlüğü Etik İlkeleri ve Etik Kurulu'ndan (Tarih: 05.07.2024; 2024/06-2 ve E.5627) alınmıştır.

Referee Evaluation: Double-Blind Refereeing.

Conflict of Interest: The authors declared that they have no conflict of interest.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Authors Contributions: The authors contributed equally to this study.

Ethics committee approval of this study was obtained from Bitlis Eren University Ethics Principles and Ethics Committee (Date: 05.07.2024; 2024/06-2 ve E.5627).

KAYNAKÇA

- Artan, T., & Özkan, A. O. (2020). Afetler ve Sosyal Hizmet. *Journal of ADEM*, 1(1), 47-54.
- Aydın, M.(2023). Deprem Özelinde Afetleri ve Kitlesele Travmayı Anlamak.Türk Nöroşir Dergisi , 33(2):165-169.
- Ceyhan, E. K.(2023).Afetlere Müdahalede Sosyal Hizmetin Çok Boyutlu Rolü. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 8(2), 779-786.
- Dominelli, L. (2015). The Opportunities and Challenges of Social Work Interventions in Disaster Situations. *International Social Work*, 58(5), 659-672.
- Dömbekci, H. A., & Erişen, M. A. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniğı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 141-160.
- Iravani, M. R. (2005). Social Work Skills in Working with Survivors of Earthquake: A Social Work Intervention-Iran. *Social Work & Society*, 3(2), 265-272.
- İnisiyatifi, H. (2023). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi: Malatya Gözlem, İnceleme ve Tespit Raporu. Hak İnisiyatifi.
- Javadian, R. (2007). Social Work Responses to Earthquake Disasters: A Social Work Intervention in Bam, Iran. *International Social Work*, 50(3), 334-346..
- Kadan, G. ve Küçükali, R. (2023). Türkiye'deki Kahramanmaraş Depreminde Yaşlı Bireylerin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi (IJSS)/Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* , 7 (31).
- Karaağaç, H. (2023). Hastane Afet Yönetim Sürecinde Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları: Kahramanmaraş Depremleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(3), 1168-1180.
- Karabulut, D., & Bekler, T. (2019). Doğal Afetlerin Çocuklar ve Ergenler Üzerindeki Etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5(2), 368-376.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kırlıoğlu, M., & Keskin, E. B. (2023). Engelli Üniversite Öğrencisi Olmak: Deneyimler ve Yaşanılan Sorunlar. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 23(2), 85-112.
- Koç, M., & Yalçın, S. (2023). Afetlerde Krize Müdahale: Kahramanmaraş Depremi'nde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Çalışmaları. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 93-105.
- Kök, H. (2023). Afetlerde Kriz Yönetimi ve Sosyal Hizmet Örgütleri. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 7(1), 1-17.
- Kranke, D., Der-Martirosian, C., Hovsepian, S., Mudoh, Y., Gin, J., Weiss, E. L., & Dobalian, A. (2020). Social Workers Being Effective in Disaster Settings. *Social Work in Public Health*, 35(8), 664-668.
- Özçelik, E. (2020). Afetlerde Sosyal Hizmetler. *Afet ve Risk Dergisi*, 3(1), 46-55.
- Sözbilir, M. (2009). Nitel veri analizi.
- Tapan, M. G. (2023). Kahramanmaraş Depremleri Sonrası Afet Yönetiminde Sosyal Hizmet Uygulamaları. *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 18-30.
- Teater,B. (2019). Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri. Ankara: Nika Yayınevi.
- Tuncay, T. (2004). Afetlerde Sosyal Hizmet: 1999 Yılı Marmara ve Bolu-Düzce Depremleri Sonrasında Gerçekleştirilen Sosyal Hizmet Uygulamaları.
- Yalçın, H. (2022). Bir Araştırma Deseni Olarak Fenomenoloji. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 213-232.
- Yelboğa, N. (2023). KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ ÖZELİNDE TRAVMATİK YAS VE SOSYAL HİZMETİN YAS DANIŞMANLIĞI MÜDAHALESİ. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 7(1), 97-121.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).

Zakour, M. J. (1996). Disaster Research in Social Work. *Journal of Social Service Research*, 22(1-2), 7-25.

Zastrow, C. (2015). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ankara: Nika Yayınevi.